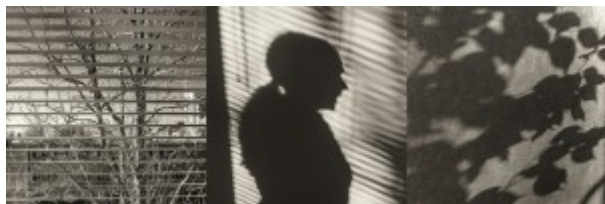


شیوه طرح دعوی در پرونده های خشونت خانگی



عکس: Robert Couse-Baker

وکیل و پژوهشگر - موسی برزین خلیفه لو

ایران امری شایع است، اما راه های اثبات آن چندان آسان نیست. این امر از یک طرف به گرچه پدیده خشونت خانگی در کشورهایی مانند دلیل نقص قوانین است و از طرفی دیگر به دلیل ویژگی خود خشونت خانگی محسوب می شود. با وجود سختی اثبات خشونت های خانگی، راهکارهایی برای دفاع حقوقی و طرح شکایت در مورد خشونت خانگی وجود دارد. در این نوشته کوتاه سعی خواهیم کرد با در ایران، چگونگی طرح دعوی در مورد خشونت خانگی را بیان کنیم. نظر گرفتن قوانین و رویه قضایی دادگاه ها

خشونت خانگی انواع مختلفی دارد. خشونت های فیزیکی و غیر فیزیکی دو نوع کلی خشونت خانگی است. بدیهی است شیوه طرح دعوی و شکایت به نسبت هر یک از این خشونت ها متفاوت خواهد بود.

1- خشونت های فیزیکی

در مورد خشونت های خانگی از نوع فیزیکی، قوانین ایران در قالب ضرب و جرح این نوع خشونت را جرم انگاری کرده اند. بدین معنی که اگر زن یا کودکی از طرف یک عضو خانواده به صورت فیزیکی و جسمی مورد خشونت خانگی قرار گیرد، می تواند با توسل به جرم ضرب و جرح از مرتکب شکایت کرده و خواهان مجازات وی شود. برای شکایت در مورد این نوع خشونت قربانی باید توجه کند که بلافاصله پس از اینکه مورد خشونت قرار گرفت به پزشک مراجعه کرده و دقیقاً معاینه شود. همچنین از پزشک، گزارش معاینه بالینی را دریافت کرده و دقت کند که چیزی از قلم نیفتاده باشد. مراجعه به پزشک قبل از رفتن به دادسرا و پزشکی قانونی بدین دلیل است که ممکن است خشونت در خارج از ساعات اداری یا در روزهای تعطیل اتفاق بیافتد و احتمال از بین رفتن آثار خشونت تا شروع ساعات وجود داشته باشد. بنابراین بهتر است در ایام تعطیل ابتدا به بیمارستان مراجعه شده و ضمن درمان، گزارش آثار ضرب و جرح نیز اداری تنظیم شود. پس از مراجعه به پزشک، لازم است در اولین فرصت، قربانی خشونت خانگی به دادسرا رفته و از مرتکب شکایت کند و به همراه شکوائیه گزارشی را که از پزشک دریافت کرده است ارائه دهد. در صورت تعطیلی دادسرا به کلانتری محل هم می توان مراجعه کرد و گزارش داد. پس از تعیین شعبه از مسئول رسیدگی به پرونده بخواهد که وی را فوراً به پزشکی قانونی معرفی کند. در پزشکی قانونی نیز بهتر است گزارشی را که ابتدا از پزشک دریافت کرده ارائه دهد. در مرحله بعدی با توجه به اینکه احتمال دارد مرتکب ضرب و جرح به نظرش اثبات کننده ضرب و جرح است را جمع آوری کند. اگر فردی شاهد جرح را انکار کند بهتر است قربانی هر گونه مدارکی خشونت بوده است وی را به عنوان شاهد به دادسرا معرفی کند. قربانی می تواند از همسایه ها استشهاده تنظیم کند. در استشهاده می توان شنیدن صداهایی که نشان از دعوا و ضرب و جرح است را بیان کرد. همچنین فرزندان نیز می توانند به عنوان شاهد معرفی شوند. علاوه بر این مدارک چنانچه پیش از این مورد خشونت قرار گرفته است آن را در اظهارات خود به مراجع قضایی اعلام کند. قربانی اگر زن باشد باید توجه داشته باشد که گزارش پزشکی قانونی و پزشک معمولی بسیار مهم است. این گزارش ها نه تنها اینکه در شکایت کیفری مفید هستند بلکه در دعاوی حقوقی از جمله طلاق نیز به کار خواهند آمد. بدین توضیح که ضرب و جرح اگر مداوم باشد از دلایل عسر و حرج زن بوده و بدین وسیله وی می تواند تقاضای طلاق کند. به هر حال گرچه محاکم ایران در دعاوی خانوادگی و ضرب و جرح داخل خانه چندان منصفانه رفتار نمی کنند، ولی چنانچه مدارک فوق الذکر ارائه شده باشد قاضی ناچار است، مرتکب را بدون توجه به اینکه شوهر یا محکوم کند. مجازات این جرم دیه و در برخی موارد حبس است. (1) پدر قربانی است به مجازات ضرب و جرح

2- خشونت های غیر فیزیکی

روانی، جنسی و کلامی از جمله خشونت اقتصادی، خشونت های غیر فیزیکی دارای طیف گسترده ای است. خشونت های فرهنگی، های غیر فیزیکی هستند. بر اساس قوانین ایران و رویه قضایی دادگاه ها، طرح دعوی و شکایت در مورد خشونت های غیر فیزیکی سخت تر از طرح دعوی در مورد خشونت های فیزیکی است و احتمال به نتیجه رسیدن آن نیز کمتر است. اقامه دعوی نسبت به برخی از این خشونت ها از جمله خشونت جنسی دشوار است. زیرا بر اساس قوانین ایران زن باید به شوهر خود تمکین کند و نمی تواند از رابطه جنسی

با وی سرباززند. به همین دلیل دادگاه های ایران معمولاً شکایت زنی را که از طرف شوهر خود مورد خشونت جنسی قرار گرفته است را نمی پذیرند، لکن چنانچه رفتارهای جنسی شوهر عقلاً قابل تحمل نباشد، زن می تواند با توسل به عسر و حرج از دادگاه خانواده تقاضای صدور گواهی عدم سازش و طلاق کند.

یکی دیگر از انواع خشونت های خانگی غیر فیزیکی که بسیار در جامعه ایران شایع است، خشونت های کلامی است. خشونت های کلامی مانند توهین و تحقیر و تهدید هستند. بر اساس قوانین ایران توهین و تهدید جرم بوده و دارای مجازات است (2). در حقوق ایران طی ماده واحده ای کلمات موهن توضیح داده شده است. (3) از این رو قربانی خشونت خانگی می تواند به جهت توهین از مرتکب که توهین را شنیده اند به عنوان شاهد به دادگاه معرفی شوند. در مورد تهدید نیز این چنین شکایت کند. برای این امر لازم است کسانی یا موارد مشابه اتفاق افتاده باشد به آنها نیز می توان استناد کرد. اما همانطور است. علاوه بر شهود، چنانچه توهین یا تهدید از طریق پیامک که گفته شد دادگاه های ایران به سختی عضو یک خانواده را به دلیل خشونت غیر فیزیکی علیه عضو دیگر خانواده محکوم می کنند اما برخی خشونت های غیر فیزیکی علیه زنان می تواند، دلیلی برای طلاق بوده یا اگر علیه کودک اتفاق افتد دلیلی برای عدم صلاحیت مرتکب خشونت در نگهداری کودک باشد.

نتیجه گیری

بنابر مطالب گفته شده قربانی خشونت خانگی طی مراحل ذیل می تواند شکایت خود را از مرتکب مطرح کرده و امیدوار به نتیجه دادن آن شود:

- 1- مراجعه به بیمارستان جهت معاینه و اخذ گزارش معاینه بالینی برای ثبت آثار خشونت.
- 2- مراجعه به دادسرا و تقدیم شکایت نامه و در صورت تعطیلی دادسرا مراجعه به کلانتری محل و تقدیم اظهارات.
- 3- مراجعه به پزشکی قانونی با معرفی نامه مراجع قضایی برای تایید وقوع خشونت فیزیکی علیه وی.
- 4- تنظیم استشهادیه از شاهدان و یا مطلعان خشونت از جمله همسایگان، اقوام و فرزندان
- 5- جمع آوری همه مدارکی که ممکن است در اثبات خشونت خانگی مفید واقع شود از جمله پیام های تلفنی یا پیام های اینترنتی.

پی نوشت:

- 1- بر اساس ماده 614 قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات اگر ضرب و جرح منتهی به نقصان، شکستگی و یا از کار افتادن عضوی شده یا موجب مرض دائمی یا نقص یکی از حواس یا منافع شود با وجود شرایط دیگری که در ماده ذکر شده مرتکب دو تا پنج سال حبس محکوم خواهد شد و اگر ضرب و جرح منتهی به ضایعات فوق نشود لکن آلت جرح چاقو یا اسلحه و امثالهم باشد مرتکب به سه ماه تا یک سال حبس محکوم خواهد شد.
- 2- ماده 608 قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات مجازات توهین کننده را شلاق یا جزای نقدی دانسته و ماده 669 به جرم انگاری تهدید پرداخته و مجازات آن را شلاق یا حبس تعیین کرده است.
- 3- قانون استفساریه نسبت به کلمه اهانت، توهین و یا هتک حرمت مندرج در مقررات جزائی مواد (513)، (514)، (608) و (609) قانون مجازات اسلامی و بندهای (7) و (8) ماده (6) و مواد (26) و (27) قانون مطبوعات